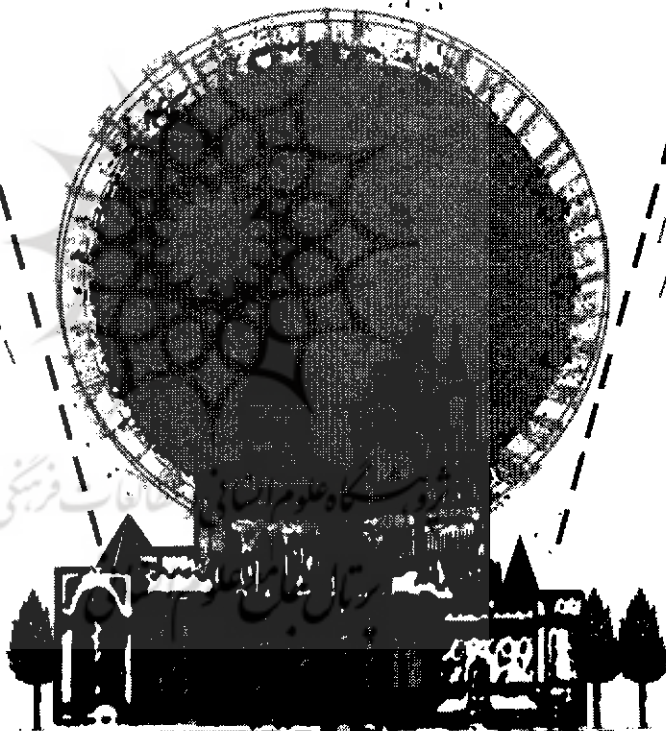

مقدمه

«دبیرخانه شورای هماهنگی علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی»، به منظور کمک به تقویت منابع علمی سازمان و توسعه شغلی کارشناسان و دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، پس از جست‌وجوی منابع موجود روی شبکه اینترنت، سایت وزارت آموزش و علوم انگلستان را، به دلیل جامعیت موضوعات و مجاز بودن استنساخ اسناد موجود آن، پیرامون برنامه درسی آموزش مذهب در کشور انگلستان، برای ترجمه برگزید.

هدف از این ترجمه آن است که اولاً نشان داده شود، در کشوری همانند انگلستان، برنامه درسی آموزش مذهب و کتاب‌های آسمانی چگونه صورت می‌گیرد. ثانیاً بر این نکته تأکید شود که در دنیای امروز، اهمیت پرداختن به مسائل مذهبی و اخلاقی چنان ضروری شده است که با وجود این واقعیت که آموزش مذهب جزو برنامه درسی ملی کشور انگلستان نیست، قانون، آموزش این مسائل را در همه مدرسه‌ها الزامی کرده است.

حسین روحی
محسن جعفرآبادی
حمیدرضا اشرفی

برنامه درسی آموزش مذهب و انجیل
در کشور انگلستان

۱. آشنایی با کشور

انگلستان

بریتانیا در غرب قاره اروپا در اقیانوس اطلس قرار دارد و شامل پنج بخش انگلستان (لندن)، ولز (کاردیف)، اسکاتلند (گلاسکو)، ایرلند جنوبی (دوبلین) و ایرلند شمالی (بلفاست) است.

اغلب مردم انگلستان پیرو مذهب پروتستان هستند. اما در این کشور، به دلیل مهاجرپذیر بودن آن، انواع فرقه‌ها و دین‌های دیگر نیز نظیر کاتولیک، یهودی، سیک، مسلمان و... دارای پیروانی هستند.

۲. آموزش در کشور انگلستان

قبل از سال ۱۸۷۰ که آموزش ابتدایی به صورت همگانی و اجباری درآمد، آموزش عمدتاً توسط کلیساها ارائه می‌شد. اما در این سال و با تصویب قانون آموزش ابتدایی همگانی، دخالت دولت در امر آموزش و پرورش از طریق تأمین بودجه آموزش و ساخت مدرسه شروع شد.

در سال ۱۹۴۴، آموزش متوسطه نیز اجباری گردید و در سال ۱۹۴۷، سن اتمام تحصیل اجباری برابر ۱۶ سال مقرر شد. وزارت آموزش و علوم انگلستان مسئولیت مدرسه‌های دوره‌های متفاوت و دانشگاه‌ها را به عهده دارد. کلیساهای پروتستان، کاتولیک و جامعه یهودیان، مدرسه‌های مذهبی خاص خود را دارند که در مورد برنامه‌های آموزشی، تأمین کادر آموزشی و پذیرش دانش‌آموزان خود رأساً اقدام می‌کنند و بخشی از هزینه‌های آن‌ها توسط دولت تأمین می‌شود.

دوره آموزشی در کشور انگلستان شامل چهاربخش است که با عنوان مراحل پایه یک تا چهار نامیده شده است.

- پایه یک: کلاس‌های اول و دوم
- پایه دو: کلاس‌های سوم تا ششم
- پایه سوم: کلاس‌های هفتم تا نهم
- پایه چهارم: کلاس‌های دهم و یازدهم

۳. آموزش مذهب در کشور انگلستان

بر اساس ماده ۳۵۲، بند یک (الف) قانون آموزش^۲ مصوبه ۱۹۹۶، تمامی مدرسه‌ها ملزم به ارائه آموزش‌های مذهبی به دانش‌آموزان هستند.

در راستای اجرای این قانون، وزارت آموزش و علوم انگلستان دو مدل برای ارائه آموزش‌های مذهبی طراحی کرده است. مدل اول در صدد آن است که با ارائه اطلاعات به دانش‌آموزان، شناخت آن‌ها از مفهوم تعلق داشتن به جامعه مذهبی را تعمیق بخشد و در مدل دوم، اطلاعات و آگاهی‌های لازم پیرامون تعالیم مذهبی و ارتباط آن با تجربه‌های مشترک انسان‌ها بیان شده است.

کمیته‌های مسؤول طراحی این دو مدل، با اذعان به این نکته که مطالب تدوین شده به هیچ وجه کامل نیستند و الزامی نیز به اجرای دقیق آن‌ها وجود ندارد، معتقدند که این دو مدل مبنایی است برای این که مناطق آموزشی و مدرسه‌ها، برنامه‌های درسی توافقی^۳ خود را با توجه به سه موضوع زیر تدوین کنند:

- الف) انجام الزامات قانونی دایر بر اجباری بودن آموزش‌های مذهبی
- ب) توجه به نیاز و ضرورت این آموزش‌ها
- ج) ارائه آموزش‌های مذهبی بر اساس نظر پیروان مذاهب گوناگون.

۴. الزامات قانونی ارائه آموزش‌های مذهبی

۴-۱. بر اساس قانون، در تمامی مدرسه‌ها، آموزش‌های مذهبی باید به دانش‌آموزان ارائه شود (بند ۴۴ بخشنامه ۱/۹۴).

۴-۲. آموزش‌های مذهبی باید زمینه ساز رشد معنوی، اخلاقی، فرهنگی، فکری و جسمی دانش‌آموزان باشند.

۴-۳. در برنامه درسی باید این اصل رعایت شود که مذهب در کشور انگلستان، مذهب مسیحیت است و تعالیم و دستورات مذاهب عمده دیگر نیز ارائه می‌گردند.

۴-۴. وجود فرقه‌های گوناگون در مذاهب عمده جهان غیر قابل انکار است. در برنامه درسی آموزش

مذهب باید کلیات مذاهب بدون تأکید بر آموزش‌ها و اعتقادات فرقه‌ای خاص ارائه شود و نباید هدف آموزش‌ها، تغییر دادن دین دانش‌آموزان باشد.

۵. هدف‌ها و ضرورت ارائه آموزش‌های مذهبی

۱-۵. درک و شناخت مسیحیت و دیگر مذاهب عمده موجود در جامعه انگلستان.

۲-۵. درک و شناخت تأثیر اعتقادات، ارزش‌ها و سنت‌های مذهبی بر افراد، گروه‌ها، جوامع و فرهنگ‌های متفاوت.

۳-۵. کسب توانایی در زمینه انجام قضاوت معقول پیرامون مسائل مذهبی و اخلاقی متأثر از تعالیم مذاهب عمده جامعه انگلستان.

۴-۵. رشد و تعالی معنوی، اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی دانش‌آموزان از طریق:

- ایجاد آگاهی در آن‌ها در مورد مسائل و مشکلات زندگی انسان‌ها و تعالیم مذاهب در این زمینه‌ها.

- ارائه پاسخ به سؤالات آن‌ها براساس تعالیم مذاهب.

- تفکر در باب اعتقادات و ارزش‌ها و نیز تجربه‌های فردی خود.

۵-۵. ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان در مورد دیگر افراد و محترم برشمردن حقوق آن‌ها در گرایش به مذاهب متفاوت و کسب توانایی به منظور زندگی در جامعه کثیرالمذهب انگلستان.

۶. مهارت‌ها و فرایندهای آموزش‌های مذهبی

آموزش‌های مذهبی ارائه شده باید مهارت‌های زیر را در دانش‌آموزان ایجاد کنند و آن‌ها را با فرایندهای مرتبط به شرح زیر آشنا سازند:

- تحقیق، شامل طرح سؤال، استفاده از منابع گوناگون، و جمع‌آوری شواهد.

- تفسیر، شامل درک دست‌سازه‌ها، کارهای هنری، شعر و نمادها، درک تفسیر زبان مذهبی، و درک معانی متون مذهبی.

- تفکر، شامل توانایی تعمق پیرامون احساسات،

روابط، تجربه‌ها، عقاید، اعمال و سؤالات غایی مطرح شده.

- احساسات، شامل توانایی درک احساسات، تجربه‌ها، نگرش، عقاید و ارزش‌های دیگران، توانایی تمیز دادن عواطفی چون عشق، تحیر، عفو، و درک نگرش دیگران به جهان.

- ارزشیابی، شامل بحث پیرامون اهمیت مذاهب با توجه به مدارک و شواهد، ارزیابی علاقه‌های فردی، تعالیم مذهبی، نگرش به دیگران و وجدان فردی.

- تحلیل، شامل تمیز دادن نگرش، عقیده و واقعیت، تألیف جوه متفاوت زندگی و به دست آوردن کلیتی با معنا.

- کاربرد، شامل ایجاد ارتباط بین مذاهب و جوامع در سطح محلی، ملی و جهانی، درک ارزش‌های بنیادی مذهبی و مقایسه آن با ارزش‌های مادی.

- بیان، شامل بیان مفاهیم، رسوم و اعمال مذهبی، درک اعتقادات و الزامات بنیادی و توان بیان و پاسخگویی به سؤالات مذهبی با استفاده از رسانه‌های گوناگون.

- التزام، شامل درک اهمیت ملزم دانستن خود به رعایت ارزش‌ها، تصمیم مبنی بر اتخاذ نگرش مثبت در زندگی، زندگی با اطمینان خاطر.

- عدالت، شامل تحمل عقاید دیگران بدون پیشداوری، درک شواهد و استدلال‌های دیگران، و توانایی اکتفا نکردن به ظواهر امر در درک و شناخت آن‌ها.

- احترام، شامل احترام به عقاید دیگران، رعایت حقوق دیگران در اعتقاد به مذاهب متفاوت، درک مواردی که شایسته احترام هستند، درک عمیق بودن اعتقادات دینی و توجه به نیازها و علاقه‌های دیگران.

- شناخت خود، شامل شناخت خود و ارزش‌های آن و نیز توجه به سؤالات مذهبی خود و یافتن پاسخ آن‌ها.

- کنجکاوی، شامل کنجکاوی و نیاز به درک حقیقت، علاقه مند شدن به مسائل معنوی، توانایی زندگی کردن با ابهامات و مسائل متناقض، نیاز به شناخت معنای حیات، شناخت تعصبات و پیشداوری‌های خود، و درک ارزش بینش و تحلیل در شناخت ارزش‌ها.

هدف از این ترجمه آن است که نشان داده شود ،

در کشوری همانند انگلستان ، برنامه درسی آموزش مذهب و کتابهای آسمانی چگونه صورت می گیرد

مسیحیان کتاب انجیل منبع اصلی راهنمایی ، تعلیم و عبادت است .
۲-۲ . فعالیت های آموزشی

در مورد استفاده از کتاب انجیل به صورت فردی و جمعی ، عمومی و خاص ، در خانه و کلیسا ، به عنوان کسب راهنمایی ، ارائه تعلیم ، انجام عبادت و تصنیف آهنگ ، صحبت کنید . به قطعاتی از موسیقی معاصر گوش دهید و بعد از آن ، بخش هایی از کتاب مقدس را بخوانید که شعر این آهنگ ها از آن ها گرفته شده اند . از فردی مسیحی بخواهید ، در کلاس حاضر شود و در مورد کاربرد انجیل در زندگی خود صحبت کند . آیا اختلافی بین کاربرد انجیل وجود دارد؟ با دانش آموزان در این مورد بحث کنید که : آیا در زندگی آن ها چیز با ارزشی وجود دارد که بتوان آن را با انجیل مقایسه کرد؟

● فیلم ویدیویی قرائت انجیل در کلیسای ارتودکس و یا کاتولیک را نشان دهید .

۲-۳ . خروجی های یادگیری

پس از انجام این فعالیت ها ، دانش آموزان :

● در می یابند که مسیحیان از انجیل در خانه و کلیسا استفاده می کنند .

● در مورد اشیا و چیزهای با ارزش زندگی خود فکر می کنند .

۳ . چه چیز باعث می شود که کتابی به صورت شاخص مطرح شود؟

۳-۱ . هدف های یادگیری

در این بخش دانش آموزان در می یابند که برای مسیحیان بخش های متفاوتی از انجیل دارای درجه اهمیت متفاوتی هستند .

۳-۲ . فعالیت های آموزشی

«کتاب ویژه» ای تهیه کنید که در آن ، نوشته های دانش آموزان در مقابل بخش هایی از انجیل قرار گرفته باشد . برای مثال ، شعر در مقابل بخش هایی از مزامیر داود و یا اشعای نبی (ع) ، تاریخچه مدرسه و قوانین آن در مقابل ده فرمان حضرت موسی (ع) ، نامه پولس رسول

۱-۲ . فعالیت های آموزشی

از طریق بحث و بارش مغزی ، دانش آموزان را تشویق کنید تا دلایل اهمیت انجیل از نظر مسیحیان را فهرست کنند و بگویند وجه اختلاف این کتاب با کتاب های دیگر چیست؟ داستان مری جونز^۴ - به صورت کتاب و یا فیلم ویدیویی - مثال جالبی در مورد ارزش و منزلت انجیل است . احساس شما در مورد این داستان چیست؟ آیا مایلید پول و وقت خود را صرف چیزی کنید؟

۱-۳ . خروجی های یادگیری

پس از انجام این فعالیت ها :

● دانش آموزان وجوه اهمیت انجیل از نظر مسیحیان را می شناسند و توصیف می کنند .

● در مورد احساس خود در خصوص صرف وقت و پول فکر می کنند .

۱-۴ . تذکرات

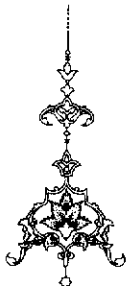
بعضی از دانش آموزان می توانند در مورد ترجمه های انجیل تحقیق کنند .

این نکته را خاطر نشان کنید که بسیاری از داستان های عهد عتیق بین مسلمانان ، یهودیان و مسیحیان مشترک است ؛ اگر چه از لحاظ محتوا و تفسیر و معنا بعضاً تفاوت هایی بین آن ها وجود دارد .

۲ . مسیحیان چگونه از انجیل استفاده می کنند؟

۲-۱ . هدف های یادگیری

در این بخش دانش آموزان فرا می گیرند که از نظر

آموزش قرآن

۱۳

دوره دوم ، شماره ۷ ، زمستان ۱۳۸۳

در برنامه درسی باید این اصل رعایت شود که مذهب در کشور انگلستان، مذهب مسیحیت است در این واحد درسی، متون انجیل، اهمیت آن و کاربرد آن در جهان معاصر بررسی می شود در این بخش دانش آموزان در می یابند که برای مسیحیان بخش های متفاوتی از انجیل دارای درجه اهمیت متفاوتی هستند

المثل ها، فصل ۱۵، آیات ۱-۲، و عشای ربانی.
● ویرایش های متفاوت انجیل را با یکدیگر مقایسه کنید. چه مطالبی حذف و یا اضافه شده اند.

۳-۴. خروجی های یادگیری
پس از انجام این فعالیت ها، دانش آموزان ارتباط بین زبان مذهبی داستان ها، و عقاید و افکار بنیادی آن ها را درک می کنند.

۴-۴. تذکر
متون را به صورتی انتخاب کنید که برای دانش آموزان مناسب باشند. از نوع ویرایش های انجیل، نظیر: انجیل بشارت، انجیل بین المللی جدید، و یا ویرایش استانداورد اصلاح شده استفاده کنید.

۵. چه نوع کتاب هایی در کتابخانه موجود است؟
۱-۵. هدف های آموزشی
در این بخش دانش آموزان فرا می گیرند که چگونه به سبک های متفاوت، وجوه گوناگون خداوند معرفی می شوند.

۲-۵. فعالیت های آموزشی
● در مورد انواع کتاب های موجود در کتابخانه مدرسه صحبت کنید. چه موقع از این کتاب ها استفاده می کنید (برای مثال: آموزش، تفریح، تفکر)؟ چه نوع کتاب هایی در انجیل موجود است (برای مثال: تاریخی، حقوقی، مذهبی، ادعیه)؟ توضیح دهید که کتاب مقدس به دو زبان نوشته شده است: کتاب عهد عتیق به زبان عبری و کتاب عهد جدید به زبان یونانی. در مورد انواع ویرایش های کتاب مقدس مخصوص

به فلیمون در کتاب عهد جدید در مقابل نامه هایی که دانش آموزان می نویسند. دلیل انتخاب قطعات را به بحث بگذارید. به بیان شیوا و جذابی آن ها را معرفی کنید و از دانش آموزان بخواهید، این قطعات را تذهیب کنند و نقش هایی را در آن ها بکشند. قطعات منتخب دیگری را که توسط معلمان دیگر برگزیده شده اند، معرفی کنید.

۳-۳. خروجی های یادگیری
پس از انجام این فعالیت ها دانش آموزان اهمیت کتاب های خاص از نظر خود و مسیحیان را درک می کنند.

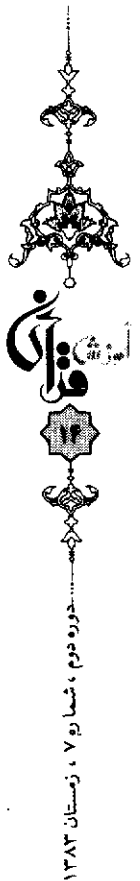
۴-۳. تذکرات
● ده فرمان حضرت موسی (ع) در کتاب عهد عتیق، سفر خروج، در فصل ۲۰ آمده است.

● این بخش از درس را می توان به صورت تشکیل گروه های دانش آموزی انجام داد. گروه تحریریه نیز متن نهایی را هماهنگ می کنند.

۴. چه مطالبی در انجیل آمده است؟
۱-۴. هدف های یادگیری

در این بخش، دانش آموزان در می یابند که چگونه می توان عقاید، افکار و احساسات مذهبی را از طریق انجیل بیان کرد.

۲-۴. فعالیت های آموزشی
● روی نوع خاصی از نوشتن تمرکز کنید؛ برای مثال، تاریخی، مزامیر داود، ضرب المثل، دعا و نامه. بیان کنید که نویسندگان در صدد ارائه چه مطالبی هستند؛ مثلاً: مزامیر داود، فصل ۲۳، آیات ۱-۳؛ کتاب ضرب

کودکان تحقیق کنید .

● در مورد انواع سبک‌های به کار رفته در انجیل صحبت کنید؛ برای مثال: حکایت، دعا و شعر. چه واژگان و یا عبارات‌هایی بیانگر نگرش نویسنده نسبت به خداوند هستند؟ از دانش‌آموزان بخواهید، عقاید و احساسات خود را در مورد نحوه تلقی مؤمنان از وجود خداوند، به صورت شعر، نثر، موسیقی و یا کارهای هنری بیان کنند.

۳-۵. خروجی‌های یادگیری

پس از انجام این فعالیت‌ها، دانش‌آموزان:

● می‌توانند بیان کنند که چگونه سبک‌های متفاوت نگارش، ارتباط خداوند با نوع بشر را نمایش می‌دهند.
● با استفاده از انواع رسانه‌ها می‌توانند، عقیده و احساس خود را در مورد خداوند بیان کنند.

۴-۵. تذکر

زمان طولانی‌تری را می‌توان به این قسمت اختصاص داد تا دانش‌آموزان بتوانند، موارد گوناگون را با عمق بیش‌تری مطالعه کنند.

۶. کتاب‌های عهد قدیم و عهد جدید چه نوع کتابی هستند؟

۱-۶. هدف‌های یادگیری

در این بخش دانش‌آموزان:

● در مورد انجیل و انواع نوشتارهای موجود در آن مطالبی را فرا می‌گیرند.

● منابع مربوط به کتاب مقدس را خواهند شناخت.
● تفاوت کتاب‌های عهد جدید و قدیم را درک خواهند کرد.

۲-۶. فعالیت‌های آموزشی

● با استفاده از یک چارت، دو بخش کتاب مقدس، یعنی عهد عتیق و عهد جدید را به دانش‌آموزان نشان دهید که اولی قبل از تولد حضرت مسیح (س) و دومی بعد از آن نوشته شده است. از دانش‌آموزان بخواهید، فهرست مشخصی از کتاب‌های مندرج در عهد عتیق^۵ را تهیه کنند.
● به عنوان یک فعالیت جانبی، می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا فهرستی از مردان، زنان و کودکانی که در انجیل از آن‌ها ذکری به بیان آمده است، تهیه کنند و یا این که

فهرست مطالب کوتاهی برای کتاب مقدس تدوین کنند.

۳-۶. خروجی‌های یادگیری

پس از انجام این فعالیت‌ها، دانش‌آموزان:

● با دو کتاب عهد عتیق و جدید آشنا می‌شوند و تولد حضرت مسیح (س) را به عنوان فصل ممیز دو کتاب می‌شناسند.

● در می‌یابند که کتاب مقدس خود شامل چندین کتاب است.

● با شخصیت افراد مهمی که نام آن‌ها در انجیل آمده، آشنا می‌شوند و یافته‌های خود را به صورت مکتوب به دیگران منتقل می‌کنند.

۴-۶. تذکرات

● از یکی از ترجمه‌های جدید انجیل استفاده کنید. نسخه‌های متفاوتی از انجیل به زبان‌های گوناگون از طریق شبکه اینترنت قابل تهیه هستند. کتاب‌های تعلیماتی زیادی نیز در مورد کتاب مقدس نوشته شده‌اند که در بسیاری از آن‌ها، فعالیت‌های آموزشی مناسبی پیش‌بینی شده‌اند که در کلاس قابل اجرا هستند.

● این درس را می‌توان در دو یا سه جلسه ارائه کرد تا فرصت بیش‌تری برای مطالعه عمیق‌تر در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد.

● این درس با درس زبان (راهبرد زبان آموزش ملی) ارتباط دارد که در آن، انواع سبک‌های نوشتاری برای معرفی شخصیت افراد ارائه می‌شود.

زیرنویس

1. Key Stages 1-4
2. Education Act
3. Agreed Syllabus

۴. مری جونز (Mary Jones) از اهالی کشور ولز، اولین فرد در خانواده خود بود که سواد خواندن و نوشتن را در سال ۱۷۹۴ فرا گرفت. اولین متنی که از انجیل خواند، چنان‌وی‌را شیفته خود کرد که تصمیم گرفت، نسخه‌ای از کتاب انجیل را برای خود خریداری کند. به این منظور چهار سال با مشقت تمام کار کرد تا سرانجام پول کافی را برای خرید کتاب انجیل جمع‌آوری کرد.

۵. کتاب عهد عتیق خود شامل ۳۹ کتاب (سفر) است که اولین آن‌ها سفر آفرینش (پیدایش) و آخرین آن سفر ملاکی نبی (ع) است. هر سفر خود شامل چندین فصل و هر فصل دارای چند آیه است. کتاب عهد جدید شامل ۲۷ کتاب است که اولین آن‌ها انجیل متی و آخرین آن مکاشفه^۶ یوحنا است.